

AKO MUŽA A ŽENU ICH STVORIL

Ján Henžel

Celkom na začiatku si musíme formulovať konkrétnu otázku, na ktorú hľadáme odpoveď: „Je správne, aby cirkev bola duchovne spravovaná rovnako mužmi aj ženami?“ Asi všetci bez výnimky sa zhodneme a budeme opakovane zdôrazňovať, že muži aj ženy sú rovnocenní vo svojej hodnote, dôstojnosti a zodpovednosti pred Bohom. Pre tzv. egalitárnych kresťanov z toho vyplýva, že cirkev má do duchovného vedenia (biskup/presbyter/pastor) ustanovovať rovnako sestry, ako aj bratov. Pre tzv. komplementárnych kresťanov z rovnocennosti mužov a žien nevyplývajú aj ich rovnaké úlohy, a preto cirkev má do duchovného vedenia ustanovovať kvalifikovaných bratov.

1. Biblická hermeneutika vzťahov medzi mužmi a ženami

Prach feminizmu usadol na stránkach našich Biblií a zahalil Božie slovo.

To, čo Biblia raz jasne povedala o mužoch a ženách, to nám už nie je jasné. Jednoduchý význam textov sa nám už nezdá jasný. Niektorí nám hovoria, že tieto texty znamenajú teraz niečo veľmi odlišné od toho, čo znamenali vtedy, keď boli napísané. Ešte aj Boh má na sebe feministický makeup.

V skutočnosti však problém nie je s Bohom ani s jeho slovom. Problém je na našej strane. Ťažkosti, ktoré máme s textami, ktoré pojednávajú so zodpovednosťami mužov a žien, sú v nás, nie v jasnosti či v добрote Božieho slova.

Môžeme očakávať, že Božie slovo hovorí jasne.

Môžeme očakávať, že Božie slovo znamená to, čo hovorí.

Ako vždy a vo všetkom, naše názory aj v týchto záležitostiach musia byť založené na texte Písma. Ak sa Boh rozhodol hovoriť o svojom pláne pre mužov a ženy vo svojom slove a ak nám dal svojho Ducha nato, aby sme rozumeli jeho slovu, tak potom naším východiskovým bodom musí byť jeho slovo.

Vidieť jasne to, čo Písmo hovorí, je však veľmi ťažké, lebo ak sa mám vrátiť k analógii zaprášených stránok Biblie, tak jemný prach feminizmu prenikol na všetkých nás. Je to problém kultúrny aj osobný (každý je muž, alebo žena a má nejaký vzťah s opačným pohlavím).

Aby to bolo ešte komplikovanejšie, tak je treba povedať, že tento prach niekedy šíria aj kresťanskí bratia a sestry, ktorí sú inak vo svojich kázňach a knihách milovanými a spoľahlivými učiteľmi a pastiermi. Ale teraz nám hovoria, že tieto slová Písma

- sa nemôžu chápať doslovne, alebo
- v súčasnosti už neplatia, alebo
- sú evanjelizačne odpudivé a preto si cirkev nemôže už dnes dovoliť držať sa ich.

Tak si väčšina z nás povie, že ak ešte ani tí najschopnejší a najbystrejší sa nedokážu zhodnúť na tom, či a ako tieto texty dnes uplatniť, tak asi tieto texty naozaj nie sú jasné, a tak celá záležitosť postavenia a zodpovednosti mužov a žien je vecou našej múdrosti, a nie našej zbožnosti. Ak je to tak, potom sú to záležitosti, v ktorých sa každý človek môže rozhodnúť podľa toho, čo je správne v jeho vlastných očiach – a môžeme sa vzdať toho, aby sme našli pravdu.

Ale keď Boh hovorí: *Lebo ako nebesá prevyšujú zem, tak prevyšujú moje cesty vaše cesty a moje myšlienky prevyšujú vaše myšlienky* (Iz 55:9), tak nám tým nehovorí, že poznať jeho myšlienky a cesty je nemožné. Naopak, je našou výsadou a úlohou ako jeho detí poznať jeho vôľu a konať ju. Nato nám svoje slovo dal.

Navyše On sa postaral o to, že v jeho písanom slove máme všetko, čo je potrebné pre večný život a zbožný život (2Pt 1:3). Božie slová nie sú iba slová na papieri (či displeji), ale aj živé slová, ktoré on inšpiroval a povedal. Pri ich čítaní nie sme odkázaní sami na seba, ale na pomoc jeho Ducha, aby nás viedol do každej pravdy (Heb 4:12; 2Tm 3:16-17; Jn 16:13).

S takýmito zdrojmi v ruke a v srdci je našou úlohou sedieť pod Božím slovom a nechať, aby ono kritizovalo našu kultúru, náš život, naše vzťahy, naše predsudky a naše obavy – a nie naopak. Ak toto budeme robiť, tak zistíme, že hovorí jasne a verne aj o takej chúlостivej záležitosti, akou sú vzťahy pohlaví, ktorú náš svet veľmi rozvrátil.

Musíme však odolať pokušeniu predpokladať, že vieme, čo Biblia hovorí a rozmýšľať o tom pri zavretých Bibliách. Musíme otvoriť svoje Biblie a pozornejšie sa zahľadieť na jej stránky. A keď hovorím „pozornejšie,“ tak myslím odsek za odsekom, verš za veršom a niekedy aj slovo za slovom. Tak môžeme objaviť podstatu, krásu a Boží zámer vzťahov medzi mužmi a ženami.

2. Muž a žena v stvorení¹

2.1 Muži a ženy sú rovnocenní vo svojej hodnote (Gn 1:26-27)

Boh povedal: Utvoríme človeka na svoj obraz, na svoju podobu. Nech vládnu nad podmorskými rybami, nebeským vtáctvom, dobytkom, nad celou zemou a nad všetkými plazmi, čo sa hýbu na zemi. Boh stvoril človeka na svoj obraz, na Boží obraz ho stvoril. Stvoril ich ako muža a ženu. Boh ich požehnal a povedal im: Plodte sa a množte sa, naplňte zem a podmaňte si ju! Panujte nad morskými rybami, nad nebeským vtáctvom a nad všetkou zverou, čo sa pohybuje na zemi!

Zo správy o stvorení človeka je zrejماً úplná rovnocennosť muža a ženy v ich hodnote, dôstojnosti i zodpovednosti. Obaja sú stvorení Bohom, obaja sú stvorení na Boží obraz, obaja sú Bohom poverení úlohou podmaniť si a ovládnuť zem. Človek (muž a žena) je jediná bytosť, ktorá bola stvorená podľa „predlohy“, a tou je Boh sám. Tak sa človek, muž a žena, stáva nositeľom najväčšej hodnoty a dôstojnosti, akú mu Boh mohol udeliť. Stáva sa nositeľom Božieho obrazu.

2.2 Muži a ženy sú komplementárni vo svojich úlohách (Gn 2:18-25)

Prvé 2 kapitoly Biblie sú dvomi správami o stvorení. 1. kap. je veľkým, všeobecným pohľadom, aké dnes nájdeme na Google Earth. 2. kap. sa díva na stvorenie podrobnejšie a konkrétnejšie – ako plán mesta. V čom sa to prejavuje? Ak v Gn 1 pojem „človek“ je použitý vo všeobecnom význame a označuje muža i ženu, tak v Gn 2 je pojem „človek“ použitý už konkrétne na označenie muža. Stvorenie ženy začína Božím výrokom: *Potom Hospodin Boh povedal: Nie je dobré človekovi byť samému. Urobím mu pomoc, ktorá mu bude rovnocenná* (Gn 2:18). Nie je to muž, kto je stvorený ako pomoc pre ženu, ale je to žena, ktorú Boh stvoril ako pomoc pre muža.

Označenie „pomoc“ však nič nehovorí o nadradenosti muža, či podradenosti ženy. Veď Stará zmluva často používa výraz „pomoc“ pre samotného Boha.² Dôraz je položený na komplementárnu úlohu, ktorú má žena zohrávať. Má to byť pomoc, ktorá bude mužovi *podobná, rovnocenná, jemu roveň, jemu zodpovedajúca, k nemu pasujúca* (rôzne preklady). Jej pomoc nebude pozostávať len v naplnení mužovej potreby partnera. Bez ženy by muž nemohol naplniť úlohu *množte sa a naplňte zem a podmaňte si ju*. Bez ženy by nemohol naplniť poslanie správcu zeme, atď. Žena teda nie je klonom muža, ani kópiou muža, ale dokonale komplementárnou bytosťou k mužovi, ako to neskôr vyjadrí sám muž: *Toto je konečne kosť z mojich kostí a telo z môjho tela!* (Gn 2:23a).

Avšak skôr ako Boh naplní mužovu potrebu pomoci, mu túto potrebu odhalí. Robí to tým, že k mužovi privedie všetky zvieratá, aby ich pomenoval. S akým výsledkom? ..., *ale rovnocennú pomoc nenašiel* (Gn 2:20b). Potom k nemu privedie ženu, aby ju pomenoval. S akým výsledkom? *Bude sa volať muža, lebo bola vzatá z muža* (Gn 2:23b)! V Starej zmluve právo pomenovať niekoho znamenalo mať nad ním autoritu. V Gn 1 pomenúva stvorené veci Boh. V Gn 2 toto právo Boh udelí mužovi, čím mu zverí autoritu, ktorú žene nezveril. Muž sa tak stáva nositeľom autority vo vzťahu k žene.

Amee Byrd píše, že ženy treba považovať za „nevyhnutné spojenkyne“ v službe evanjelia.³ Žena má byť pre muža „pomocou – ezer,“ spojenkyňou, v úlohe, ktorú dostali od Stvoriteľa. Ako ezer hovorí o Božom vzťahu k Izraelu ako jeho pomoc, ktorá je nevyhnutná na prežitie, tak je žena

¹ Nasledujúca časť je prevzatá a mierne prepracovaná z prednášky R. Betinu: *Biblické učenie o komplementárnosti*, ktorú predniesol na pastorálnej konferencii kazateľov a staršovstiev 17.11.2018 (s jeho súhlasom).

² Koreň slova „pomoc, ezer“ v Gn 2:18 sa vyskytuje 128-krát a v 30 prípadoch sa týka Boha

³ Ameer Byrd, *No Little Women: Equipping All Women in the Household of God*. Philipsburg: P & R Publishing, 2016.

spojenkyňou, bez ktorej muž nemôže uspieť ani prežiť. V tomto zmysle je muž závislý na svojej spojenkyňi. Preto hoci máme v duchovnom vedení mužov, nechceme v cirkvi pestovať mužskú kultúru. Ženy sú nielen nevyhnutnými spojenkyňami svojich manželov v ich domácnostiach, ale aj nevyhnutnými spojenkyňami mužov pri plnení poslania v Božej domácnosti (cirkvi).

Ak teda Gn 1 hovorí o mužovi a žene vo vzťahu k Bohu a zdôrazňuje ich rovnocennosť, tak Gn 2 hovorí o mužovi a žene vo vzťahu k sebe navzájom a zdôrazňuje ich komplementárnosť. Žena má dopĺňať muža a muž ženu. Sme rovnocenní, ale nie rovnakí. Rovnocennosť v hodnote neznamena rovnakosť v úlohe. Rovnaká hodnota, ale rozdielne roly.

2.3 Novozmluvná interpretácia správy o stvorení muža a ženy

Ako interpretuje správu o stvorení muža a ženy Nová zmluva? Gn 2 tvorí základ Pavlovho učenia o mužovi ako hlave, čiže o určitej hierarchii v postavení muža a ženy. Pavol sa pritom odvoláva na **poradie** stvorenia: *Adam bol totiž stvorený prvý a potom Eva* (1Tim 2:13), na **spôsob** stvorenia: *Ved' nie je muž zo ženy, ale žena z muža* (1Kor 11:8) a **na účel** stvorenia: *Lebo ani muž nebol stvorený pre ženu, ale žena pre muža* (1Kor 11:9). Čiže podľa Písma žena bola stvorená po mužovi, z muža a pre muža.

Všetky tri Pavlove argumenty sú pritom vzaté z Gn 2 a nie z Gn 3. Sú založené na stvorení a nie na Páde človeka. Nie sú výsledkom ani ľudského hriechu, ani patriarchálnej kultúry. Je zrejmé, že keď ide o mužské a ženské roly, povolania a práva, tak mnohé kultúrne zvyklosti je treba revidovať, a niektoré aj odmietnuť. Stvoriteľ však určil, že muži a ženy majú mať odlišné, ale vzájomne sa dopĺňajúce funkcie. Celý koncept mužovho vedúceho postavenia (hlavy) je tak daný stvorením, nie kultúrou – Bohom, nie človekom. Preto je nadčasový, záväzný.

3. Muž a žena v Páde

3.1 Porušenie rovnocennosti – Gn 3:1-19

Gn 3 rozpráva príbeh, ktorý od základu zmenil podobu sveta, v ktorom žijeme. Dôsledkom hriechu človeka vstúpila do sveta bolesť, utrpenie, porušenosť, smrť. To, čo malo mužovi a žene prinášať najväčšiu radosť a naplnenie – manželstvo, materstvo, práca – bude odteraz poznačené bolesťou a utrpením. V prípade ženy je to bolesť v oblasti materstva. Hospodin povedal žene: *Rozmnožím tvoje trápenie v tehotenstve, v bolestiach budeš rodiť deti* (Gn 3:16a), a tiež v oblasti manželstva: *Budeš túžiť po svojom mužovi, ale on bude vládnuť nad tebou.* (Gn 3:16b).

Muž a žena boli pôvodne stvorení ako rovnocenné bytosti pre vzťah lásky a vzájomnej oddanosti. Ale pádom človeka bol princíp rovnosti dvoch pohlaví narušený. Pád priniesol túžbu ovládať toho druhého. Mužova porušenosť sa prejavuje snahou dominovať nad ženou. Ženina porušenosť sa prejavuje panovačnosťou, snahou manipulovať a ovládať muža. Starozmluvná vykladačka Susan Foh píše, že „tu nejde iba o ženinu túžbu po mužovi, ale o túžbu dominovať nad jej manželom. To on vyvažuje podrobením ženy.“⁴ A tak sa z dvoch rovnocenných partnerov stali dvaja nerovnocenní rivali. Rivalita medzi mužom a ženou, zápas o moc v manželstve, je dôsledok hriechu. Boh hovorí žene, že v tomto zápase bude ťahať za kratší koniec. Do jej túžby oddať sa svojmu mužovi v láske sa primieša iná, nová, hriešna túžba, túžba presadiť svoju vôľu proti mužovej vôli a tak byť rivalom svojho muža a nie jeho partnerom.

Žena nebola stvorená, aby viedla, ale aby bola vedená. Ona však nielen viedla, ale i zvedla. A preto tá, ktorá sa chcela povýšiť, zažije v manželstve pokorujúce poníženie. *Tvoj muž bude panovať nad tebou*, hovorí Boh žene. Odvtedy sú dejiny dejinami mužskej dominancie. To nebol pôvodný Boží plán. To sú dôsledky hriechu, že do pôvodne harmonického vzťahu hriech vniesol bolestivú nerovnováhu, egoizmus, panovačnosť, tyranu, bolesť – a to najmä pre ženu. Do príchodu kresťanstva žili všetky ženy v poníženej pripútanosti k mužovi. Vo veľkej časti sveta tak žijú dodnes. Dôsledky

⁴ WENHAM, G.J. *Genesis 1-15*. Milton Keynes: Word, 1991, s. 81.

hriechu zasiahli ženu práve tam, kde je najzraniteľnejšia – v jej materstve a manželstve, v jej túžbe po mužovi i po deťoch.

Aké dôsledky prinesie hriech mužovi? Aj jeho zasiahnu bolestivo tam, kde je najzraniteľnejší, v jeho úlohe živateľa rodiny, v existenčnom zápase o chlieb. Jeho práca bude spojená s bolesťou a námahou.

Pád človeka spôsobil porušenie rovnocennosti i deformáciu pôvodných rolí, nie však uvedenie nových rolí. Muž bude panovať nad ženou a ona sa bude búriť a vzdorovať mu.

3.2 Novozmluvná interpretácia Pádu človeka

Ako interpretuje príbeh Pádu človeka Nová zmluva? V Rim 5 Pavol vykresľuje históriu Pádu a vykúpenie ľudstva. Táto história sa podľa Pavla spája so skutkami dvoch ľudí: *Lebo ako neposlušnosťou jedného človeka sa mnohí stali hriešnikmi, tak aj poslušnosťou jedného sa mnohí stanú spravodlivými* (Rim 5:19).

Pozoruhodné je Pavlovo tvrdenie, že kvôli Adamovi bola celá ľudská rasa podrobená smrti: *Cez jedného človeka vošiel do sveta hriech a cez hriech smrť. Takto prešla smrť na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili* (Rim 5:12). *Pre previnenie jedného mnohí zomreli...* (Rim 5:15b) *Pre priestupok jedného zavládla smrť skrze tohto jedného...* (Rim 5:17a).

Pavol nehovorí, že hriech a smrť vstúpili do sveta skrze Evu, ani že vstúpili skrze Adama a Evu spoločne, ale len skrze Adama. Podľa Gn 3 je to však Eva, ktorá neposlúchla ako prvá, je to Eva, ktorá dala mužovi, aby jedol z ovocia zakázaného stromu. Na inom mieste i sám Pavol hovorí: *A nie Adam bol zvedený, ale žena sa dala zviest' a dopustila sa hriechu* (1Tim 2:14). V Rim 5 však zdôrazňuje, že to bolo skrze Adamov čin, pre ktorý celé ľudstvo upadlo pod odsúdenie. Pavol tak explicitne hovorí to, čo je implicitne vyjadrené v Gn 3:8-9: *Keď počuli hlas Hospodina Boha, ktorý sa prechádzal po záhrade za popoludňajšieho vánku, ukryl sa muž i jeho žena pred Hospodinom Bohom medzi stromy záhrady. Hospodin Boh zavolať na človeka a opýtal sa ho: Kde si?*

Zhrešil muž i žena, ale je to muž, ktorý je braný na zodpovednosť. Muž sa má zodpovedať za obidvoch. Keď Boží súd potom padne na ženu, týka sa len jej osobne. Ale mužovi Boh hovorí: *...pre teba je prekliata pôda* (Gn 3:17b). Dôsledky mužovho hriechu padnú nielen na neho samého, ale na celé stvorenie. A znovu mužovi, nie žene, hovorí Boh: *... prach si a do prachu sa vrátiš* (Gn 3:19b). Bol to hriech muža, čo priniesol rozsudok smrti pre celé ľudstvo. Z toho je zrejmé, že muž nesie za hriech a jeho dôsledky zodpovednosť, ktorú žena nenesie. Preto má Pavol dobrý dôvod k tomu, aby povedal, že: *Cez jedného človeka vošiel do sveta hriech a cez hriech smrť. Takto prešla smrť na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili*“ (Rim 5:12).

Feministická teológia popiera, že by muž mal pozíciu autority vo vzťahu k žene. Ale to je nezlučiteľné s Gn 3 i s Rim 5. Adam ako hlava nesie za Pád zodpovednosť, akú Eva nenesie. Jeho hriech má dopad na celé ľudstvo, taký dopad Evin hriech nemá. Písmo pripisuje Adamovi rolu hlavy a reprezentanta celej ľudskej rasy, ktorú Eve nepripisuje. Hoci Eva zhrešila prvá, hriešnu prirodzenosť dedíme nie pre jej, ale pre Adamov hriech (1Kor 15:22, 44-49).

Pavol navyše robí paralelu medzi Adamom a Kristom (Rim 5:14). Ako Adamov hriech priniesol súd a smrť mnohým, tak Kristova poslušnosť priniesla mnohým život. Ak nemôžeme hovoriť o Adamovi ako o jedinečnej hlave starého ľudstva, potom nemôžeme hovoriť ani o Kristovi ako o jedinečnej Hlave nového ľudstva. Potom celá paralela medzi Adamom a Kristom padá a základy biblickej teológie o Páde a vykúpení sú podkopané.

4. Muž a žena v spasení

4.1 Obnovenie rovnocennosti

Ved' všetci, čo ste boli pokrstení v Krista, Krista ste obliekli. Nie je ani Žid, ani Grék, nie je ani otrok, ani slobodný, nie je muž a žena, lebo všetci ste jedno v Kristovi Ježišovi (Ga 3:27-28).

Rovnocennosť muža a ženy, ktorá bola daná stvorením a porušená Pádom, bola opäť obnovená spasením. Pavol v citovanom verši hovorí o jednote v Kristovi. Táto rovnocennosť a jednota však platí v cirkvi, nie v spoločnosti. V Kristovi sme všetci jedno bez ohľadu na národnosť, spoločenské postavenie či pohlavie. V cirkvi neexistujú rozdiely v hodnote. Sme rovní i rovnocenní, ale nie rovnakí. Žid zostáva Židom i Grék Grékom, otrok otrokom a slobodný slobodným, muž mužom a žena ženou. Čiže rozdiely v hodnote sú zrušené, ale rozdiely v postavení a roli zostávajú. Tento text nič nehovorí o tom, ako majú vyzerat' roly tam, kde *nie je ani muž a žena*. To musíme hľadať inde, napr. v Ef 5.

Niektorí feministickí teológovia však na základe tohto textu robia paralelu medzi otrokmi a ženami a medzi otroctvom a manželstvom. Pavol vraj nevyzýval otrokov, aby zvrhli nespravodlivý otrokársky systém, ani nevyzýval ženy, aby zvrhli nespravodlivý kultúrny stereotyp v manželstve, v ktorom muž bol hlavou. Ako ženy viedol k tomu, aby sa podriadili svojim mužom, tak i otrokov viedol k tomu, aby sa podriadili svojim pánom. Ale otroctvo už bolo dávno zrušené a otroci už boli dávno oslobodení. Nie je preto načase, aby i nespravodlivý kultúrny stereotyp v manželstve, v ktorom muž je hlavou, bol zrušený a ženy boli oslobodené? Ved' platí, že v Kristovi niet ani otroka, ani slobodného, a rovnako niet ani muža ani ženy.

Tento argument je však chybný. Paralela medzi otrokom a ženou vôbec neobstojí, rovnako ako ani paralela medzi otroctvom a manželstvom. Prečo nie?:

1. Písmo nikde nehovorí, že otroctvo bolo ustanovené Bohom. Boh ho v Písme reguluje a obmedzuje. Manželstvo a duchovné vodcovstvo muža v rodine a cirkvi však bolo ustanovené Bohom.
2. Otroctvo v Izraeli bolo obmedzené na 6 rokov. Dandamayev: „V Biblii máme prvýkrát v svetovej literatúre výzvy k tomu, aby sa s otrokmi zaobchádzalo ako s ľudskými bytosťami v ich vlastnom záujme, nielen v záujme ich pánov.“
3. Pavol v NZ odporúča otrokom v 1Kor 7:21, aby získali slobodu, ak môžu. Nikde však nedáva podobnú radu ženám v zboroch s mužským vedením.

NZ učenie bolo základom na odstránenie inštitútu otroctva v rímskej ríši. Otroctvo je ľudská inštitúcia, ktorá je ovocím ľudského hriechu. Preto má byť zrušená. Vďaka Bohu že bola!⁵ Manželstvo je však Bohom daná inštitúcia, pričom mužovo vedúce postavenie v manželstve bolo dané Bohom ešte pred Pádom. Pád spôsobil deformáciu pôvodných rolí, nie uvedenie nových rolí. Spôsobil zneužitie autority na strane muža a odmietanie autority, príp. uzurpovanie si moci na strane ženy. Spasenie v Kristovi však obnovuje stvoriteľský poriadok, odstraňuje zlorečnosť Pádu vo vzťahoch, keď opäť nastoľuje rovnocennosť muža i ženy, ale neodstraňuje rozdielnosť ich rolí v manželstve danú pri stvorení.

4.2 Obnovenie komplementárnosti

Pád človeka narušil nielen rovnocennosť muža a ženy, ale aj ich komplementárnosť. Evanjelium však zvestuje nielen obnovenie rovnocennosti muža a ženy, ale aj obnovenie ich komplementárnosti. Keďže biblické učenie o postavení a úlohe ženy v cirkvi je neoddeliteľne spojené s biblickým učením

⁵ Za výdatného prispenia evanjelikálnych kresťanov na čele s Williamom Wilberforceom.

o postavení a úlohe ženy v manželstve (ak platí komplementárny pohľad na jej postavenie v manželstve, platí i v cirkvi a naopak), začneme pohľadom na komplementárnosť v manželstve.

Muž a žena v manželstve

Kľúčový text je zapísaný v Ef 5:21-33. Pavol začína novú časť epištoly slovami: *Navzájom sa podriaďte v bázni pred Kristom*. Podľa egalitárov to znamená recipročnú, vzájomnú podriadenosť muža žene a žene mužovi, čo vylučuje vedúcu rolu muža v manželstve. To je však nezmysel. Pavol hneď vysvetľuje, čo znamená „vzájomná“ podriadenosť: *Ženy svojim mužom ako Pánovi, pretože muž je hlavou ženy* (podobne i deti svojim rodičom, otroci svojim pánom). Ale už neplatí opačne, že muži sa majú podriaďovať ženám (rodičia deťom, páni otrokom). Prečo nie, ak by šlo o recipročnú podriadenosť?

Slovo podriadenosť (*hypotassó*) vždy znamená podriadenosť autorite. Nositeľom autority je preto ten, ktorému sa druhá strana má podriaďovať, pričom podriaďovať sa znamená rozpoznať svoje miesto v Bohom danom poriadku a jednať s ním v súlade. Čiže prijať autoritu toho, ktorého ňou Boh poveril. Ďalej gr. slovo *navzájom* (*allélón*) má dva významy. Jednak znamená každý každého, napr.: *Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa navzájom milovali...* (Jn 13:34). A jednak znamená jedni druhým, napr.: *Jedni neste bremená druhých...* (Ga 6:2). V tomto druhom význame Pavol používa slovo *allélón* v Ef 5:21. Tak to prekladá i Roháček: *Podriaďte sa jedni druhým*.

Ani Ef 5:21, ani žiadny iný novozmluvný text nehovorí o recipročnom, teda o vzájomnom podriadení sa muža žene a ženy mužovi, ale všetky paralelné texty hovoria len o podriadení sa ženy mužovi (Kol 3:18; 1Pt 3:1). Muži nikde nie sú vyzvaní k podriadenosti ženám, ale k láske k ženám. Prečo nie? Lebo mužovi Boh zveril postavenie hlavy, autority v manželstve: *...pretože muž je hlavou ženy, ako je aj Kristus, Spasiteľ tela, hlavou cirkvi. Ako je cirkev podriadená Kristovi, tak vo všetkom aj ženy mužom* (v.23). Tak ako v cirkvi neplatí recipročná podriadenosť, teda cirkev Kristovi a Kristus cirkvi, tak ani v manželstve, ktoré je obrazom vzťahu Krista a cirkvi. Každé kresťanské manželstvo má odrážať vzťah Krista a cirkvi a ten vzťah nie je egalitársky – rovnostársky, lebo Kristus je voči cirkvi v postavení Hlavy, autority.

Pavol v tomto texte nehovorí len to, že manželstvo je obrazom vzťahu Krista a cirkvi, ale aj to, akým spôsobom kresťanské manželstvo odráža vzťah Krista a cirkvi. Mužova rola aj ženina rola má byť ovládaná duchom evanjelia, teda láskou. Žena miluje muža a svoju lásku vyjadří dobrovoľnou podriadenosťou mužovi. Tým zobrazuje dobrovoľnú, milujúcu podriadenosť cirkvi Kristovi. Muž miluje svoju ženu a svoju lásku k žene vyjadří svojou obetavou starostlivosťou o ženu. Tým zobrazuje Kristovu obetavú lásku k cirkvi. Ale tak, ako Kristus svojou obetavou láskou neprestal byť Hlavou cirkvi, tak ani muž svojou obetavou láskou neprestáva byť hlavou ženy (Ef 1:22).

Aké manželstvo teda zobrazuje Kristov vzťah k cirkvi a vzťah cirkvi ku Kristovi? Také, v ktorom je muž milujúcou hlavou a žena podriadenou manželkou. Rozdielnosť úloh, či rôl v manželstve neznamena nadradenosť muža a menejcennosť ženy. Sú rovnocenní v hodnote i dôstojnosti, ale majú Bohom dané rozdielne roly, ktoré vyplývajú z Bohom danej rozdielnosti medzi mužom a ženou. Tak vytvárajú komplementárny, vzájomne sa dopĺňajúci vzťah.

Ef 5:21-33 teda potvrdzuje postavenie muža ako hlavy v manželstve, lebo sa nejedná o nespravodlivý kultúrny stereotyp, ktorý treba zrušiť. Ani sa nejedná o patriarchálnu nadradenosť danú vtedajšou dobou. Jedná sa o nadčasovú rolu muža a ženy v manželstve práve tak ako vzťah Krista a cirkvi je nadčasový a prekračuje všetky ľudské kultúry.

Muž a žena v cirkvi

Tak ako Biblia učí o vedúcej úlohe muža v manželstve, podobne učí aj o vedúcej úlohe muža v cirkvi. V rámci pokynov pre verejné bohoslužby zboru(cirkvi) Pavol hovorí: *Žena nech prijíma poučenie v tichosti so všetkou podriadenosťou. Žene však nedovoľujem učiť, ani vládnuť nad mužom, ale nech si počína v tichosti* (1Tim 2:11-12). Pavol tu zrejme rieši lokálny problém v Efeze, keď si ženy v zbere uzurpovali učiteľské postavenie, ktoré patrilo mužom, biskupom. O nich Pavol hovorí

v ďalšej kapitole s tým, že kvalifikáciou k učiteľskému úradu v cirkvi mala byť okrem iného práve schopnosť učiť.

Čo tu Pavol prikazuje? Žena sa má učiť. V dobe, keď ženy boli v spoločnosti považované za menejcenné bytosti a vzdelanie im bolo upierané, toto slovo pôsobí priam revolučne, oslobodzujúco. Pavol v cirkvi otvára ženám dvere k tomu, k čomu im vtedajšia doba dvere zatvárala. Ženy si teda môžu brať príklad z Márie, ktorá sedávala pri Ježišových nohách a počúvala jeho slovo. Práve preto ju Ježiš vyzdvihol (Lk 10:42). Žena sa však nemá len učiť, ale má byť i podriadená. Komu? Pravdepodobne sa tu myslí na tých, ktorí v cirkvi vykonávajú učiteľský úrad. Tým sa nakoniec majú podriaďovať všetci, ktorí sú „pod kazateľnicou“.

Čo tu Pavol zakazuje? *Žene však nedovoľujem učiť, ani vládnuť nad mužom.* Žena sa teda má učiť, nie vyučovať. Má sa podriaďovať, nie vládnuť nad mužom. Jedno i druhé má robiť v tichosti.

Čo Pavlov zákaz znamená? Ak Písmo znamená to, čo hovorí, potom Pavlov zákaz znamená dve dôležité skutočnosti. Po prvé: Ženám nie je dovolené vyučovať mužov v rámci verejných bohoslužieb. Vyjadrené pozitívne: Verejné vyučovanie v cirkvi, teda učiteľský úrad patrí mužom, nie ženám. A za druhé: Ženám v cirkvi nie je dovolené stáť v pozícii autority nad mužmi. Vyjadrené pozitívne: Pozícia autority patrí mužom, nie ženám.

Čo Pavlov zákaz neznamená? Neznamená absolútny zákaz hovorenia žien na bohoslužbách. Nariadenie *nech si počína v tichosti* sa týka verejného vyučovania na bohoslužbách, ale nie modlitieb, spevu, čítania Písma apod. Podobne i Pavlovo nariadenie na inom mieste o mlčaní žien v zhromaždení neznamená absolútny zákaz hovorenia, ale z kontextu je zrejmé, že sa vzťahuje na rozsudzovanie prorociev, ktoré prináležalo povereným mužom (1Kor 14:34-35).

Ďalej Pavlov zákaz neznamená absolútny zákaz učiť, lebo inde nabáda staršie ženy, aby učili mladšie ženy (Tít 2:3) Rovnako Timotejovi píše, že od detstva pozná sväté Písmo (2Tim 3:15). Kto iný ak nie jeho matka i stará matka učili dieťa Timoteja poznávať Písmo (2Tim 1:5)? Rovnako to neznamená zákaz neformálneho vyučovania v súkromí, o akom čítame v prípade Priscilly, ktorá sa spolu so svojim mužom Akvilom ujala Apolla a ešte dôkladnejšie ho poučili o Božej ceste (Sk 18:26).

Má Pavlov zákaz, *žene nedovoľujem učiť*, univerzálnu platnosť pre cirkev, alebo platil len pre danú situáciu? Je normou, ktorá je záväzná i pre nás, alebo nie je? Ak prehlásime o ktoromkoľvek texte Písma, že má len lokálnu (nie univerzálnu) a len dočasnú (nie trvalú) platnosť, otvárame tým dvere k odmietnutiu apoštolského učenia, keďže takmer celá Nová zmluva bola adresovaná do špecifických situácií lokálnych zborov.⁶

Evanjelikálni feministi sa snažia Pavlove jednoznačné slová zrelativizovať rôznym spôsobom, aby tak Pavlov zákaz zúžili len na danú situáciu v Efeze. Ale Pavol svoj zákaz nezdôvodňuje miestnou situáciou (vraj ženy v Efeze šírili falošné učenie, pre čo však neexistuje žiaden dôkaz), ani nevzdelanosťou žien (vraj ženy vtedy neboli dostatočne vzdelané, čo dnes už neplatí). Nepoužíva ani kultúrny, či spoločenský argument (že v danej kultúre bolo nepredstaviteľné, aby ženy boli v pozícii učiteľiek). Používa teologický argument zo stvorenia človeka a z Pádu človeka.

Jeho argument zo stvorenia znie takto: *Adam bol totiž stvorený ako prvý, potom žena* (1Tim 2:13). Adamova pozícia, či rola autority je daná jeho stvorením. Čiže to, že bol stvorený ako prvý, má význam nielen časový (prvý v poradí), ale i teologický (je Boží prvorodený s právami, ktoré boli spojené s prvorodenstvom).⁷ S pozíciou autority však je spojená i zodpovednosť. Boh Adamovi adresoval zákaz jesť zo stromu poznania dobra a zla a to ešte pred stvorením ženy. Adamova poslušnosť bola kľúčová pre celé ľudstvo, ktorého bol reprezentantom.

Ale čo sa nestalo? Pokušiteľ zámerne obišiel Bohom daný poriadok a šiel za ženou, aby jednala nezávisle od muža. *A nie Adam bol zvedený, ale žena sa dala zviest' a dopustila sa hriechu* (v.14).

⁶ STOTT, J.R.W. *The Message of 1 Timothy & Titus*. Leicester: IVP, 1996, s. 77.

⁷ STOTT, *Message of 1 Timothy & Titus*, s. 80.

Príbeh Pádu ukazuje na prevrátenie Božieho poriadku stvorenia, keď žena zlyháva v roli podriadenej a muž v roli hlavy. V celom príbehu priam bije do očí aktivita ženy a pasivita muža. Žena prebrala vedúcu rolu a muž abdikoval z tej svojej. Preto Boží súd nad Adamom začína poukázaním na jeho opustenie zodpovednosti: *Pretože si poslúchol hlas svojej ženy...*(Gn 3:17).

Pavol nehovorí, že Evu bolo ľahšie zviest' než Adama. (Veď muži i ženy sú rovnako ľahko zraniteľní, preto jedným i druhým patrí slovo 2Kor 11:3.) Ani ju neviní za pád. On len konštatuje skutočnosť. Adam bol stvorený ako prvý, ale Eva jednala ako prvá. Bol tak porušený Boží poriadok daný stvorením. A výsledok? Tragédia s dôsledkami pre celé ľudstvo až dodnes.

Z Pavlovej argumentácie je úplne zrejmé, že jeho nariadenia vo v.11-12 ohľadne žien na bohoslužbách nemajú dočasnú, ale trvalú platnosť. Sú záväznou normou pre cirkvi i dnes. Ako v manželstve tak i v cirkvi Boh zveril mužom autoritu, ktorú ženám nezveril. V manželstve je to rola hlavy, v cirkvi je to učiteľský úrad kazateľov či starších zboru.

5. Záver

Je tragédiou, že sa cirkvi vo všeobecnosti nechala ovplyvniť sekulárnym feminizmom do takej miery, že začala spochybňovať autoritu Písma v oblasti manželstva a cirkvi. Pritom dnešné feministické hnutie je založené na lži, keď rovnocennosť muža a ženy chápe ako rovnakosť a rozdielnosť rolí berie ako diskrimináciu žien. Obeťou tejto lži sú práve ženy. V prípade cirkvi obeťou je jej jednota. Buď prijmeme komplementárnosť (rovnocennosť v hodnote a rozdielnosť v roliach) ako múdry plán múdreho Stvoriteľa, alebo sa necháme tlačiť do rolí, do ktorých nás tlačí dnešný feminizmus, už či sekulárny, liberálny, alebo aj evanjelikálny.

Dnešnú situáciu v cirkvi treba pochopiť ako výzvu k diskusii o čo najlepšom využití veľkého duchovného potenciálu žien – sestier, ktoré by bolo v súlade s Písmom. Nech nám je príkladom Pán Ježiš, ktorý mal bezprecedentný vzťah so ženami a tie urobil prvými svedkyňami jeho vzkriesenia, ale za svojich apoštolov povolal mužov. *A on ustanovil jedných za apoštolov, iných zasa za prorokov a iných za ohlasovateľov evanjelia, iných ustanovil za pastierov a učiteľov, aby pripravovali **svätých na dielo služby*** (Ef 4:1n). Viac ako polovica tých *svätých* sú naše sestry, ktoré teda máme pripravovať *na dielo služby*, ktorej máme v cirkvi i vo svete stále veľa. Ako Adam nemohol splniť svoj kultúrny mandát bez Evy, tak ani cirkvi nemôže splniť svoj misijný mandát bez oddaných mužov i žien.